

Beverly Roberts Gaventa

Romans. A Commentary (The New Testament Library, Louisville, Kentucky: Westminster John Knox Press, 2024, 492 ss.)

Beverly Gaventa har gennem årtier været en højt respekteret Helen H.P. Manson Professor of New Testament Literature and Exegesis ved Princeton Theological Seminary. Hun tilhører – ligesom fx Richard B. Hays og John M. G. Barclay – en gruppe særdeles kyndige Paulus-forskere, som kombinerer historisk eksegesi med en udpræget teologisk interesse. Den foreliggende kommentar vil (if. Barclay) være “highly welcome to scholars, students, and church leaders alike”. Vil den også være af interesse for præster (og andre interesserede) i Danmark?

Først om bogens struktur og karakter. Efter en forholdsvis kort, men dækkende indledning følger en eksegetisk gennemgang af Romerbrevets forskellige hoved- og underafsnit, som først rummer en kort positionering i brevets sammenhæng af det stykke, der skal gennemgås, derpå en nyoversættelse med noter om tekstgrundlaget og valget af oversættelse og endelig en mere detaljeret eksegesi af de enkelte vers. Stilen er både præcis og levende. Man fornemmer Gaventas tilstedeværelse hele vejen igennem og kan nyde hendes selvstændige stillingtagen til Romerbrevseksegens utallige spørgsmål. Selve eksegesen søger ikke at dække den forudgående forskning. Indimellem henvises dog til udvalgte forskeres forståelse af de behandlede problemer. Gaventas anliggende ligger et andet sted: i at afdække selve gangen i Paulus' argumentation. Dog henviser hun ofte til og citerer fra Det Gamle Testamente til belysning af, hvad Paulus kan have ment. Og hun er meget omhyggelig med at henvise til andre steder i Romerbrevet selv, som er relevante for forståelsen af den enkelte passage. Begge dele skal roses.

Kritik. Som sagt har Gaventa en udpræget teologisk interesse, hvilket selvfølgelig ikke er af det onde. Spørgsmålet er dog altid, om det, man så ser, faktisk svarer til, hvad der står hos Paulus selv. Et centralt teologisk anliggende for Gaventa er at finde en idé hos Paulus om en grundlæggende apokalyptisk kamp mellem gode og onde “kræfter”: Gud på den ene side og synd og død på den anden, forstået som “powers”, som Gaventa derfor skriver med stort (“Sin and Death”). Denne tanke går tilbage til Ernst Käsemann og er derfra formidlet til amerikansk Paulus-eksegesi først og fremmest af J. Louis Martyn (1925-2015). Har Gaventa (og Martyn og Käsemann) så ret her? Både ja og nej. Ja: Det er rigtigt, at Paulus i Rom 1,18-3,20 vil vise, at både jøder og “grækere” (= ikke-jøder) (“alle”) er “under synden” (fx 3,9). Er den synd så ikke ligefrem “arvesynd”, som Paulus nærmest introducerer i 5,12-21? Og taler han ikke også (om end i Gal 6,15 og 2 Kor 5,17) om en helt “ny skabelse”, der er kommet med Kristus? Peger alt dette da ikke i retning af “Synden” som en “magt”? Jo. Men også nej: For Gaventas interesse for “Synden” og “Døden” som magter er så stor, at hun nærmest mister blikket for, hvad det hele *betyder*. Det er hende fx

magtpåliggende at insistere på, at Paulus i hele Rom 1-8 ikke går i detaljer med spørgsmålet om, hvori “Synden” egentlig *består*. Men hvad handler da fx 1,18-32 og 7,7-25 om? Tilsvarende driver hendes optagethed af “Synd/Død” som magter hende til ligefrem at fejlversætte. Fx forstår hun 6,12 (DO 1992: “Lad derfor ikke synden herske i jeres dødelige legeme ...”) som udtryk for en *bøn* til *Gud* om, at “Synden” ikke vil herske i de Kristustroendes krop. Det hele er jo en kamp mellem Gud og “Synden”, og så kan Paulus ikke have tænkt på, at hans adressater *selv* skulle kunne gøre noget ved det!

En anden følge af dette teologiske fokus er, at Gaventa ikke vil se, at Paulus hele vejen igennem ikke taler om “menneskeheden” (“humanity”) som værende “under Synd”, men om henholdsvis “jøder og grækere”. Det gælder også i 3,9, selv om han dér taler om *alle* jøder og grækere. Og det gælder, selv om Kristi komme som nævnt betyder en helt “ny skabelse” (nemlig, formodentlig af “mennesket” som sådant). Ved at absolutere (“menneskeheden”) mister Gaventa muligheden for at se nærmere på, hvordan *henholdsvis* jøder og ikke-jøder er “syndige”, altså fejler – og hvordan Kristi komme da betyder noget *forskelligt* for jøder og ikke-jøder. Af samme grund spiller hele det nybrud i forskningen, som handler om Paulus som jøde (“Paul Within Judaism”) så at sige ingen rolle i Gaventas fremstilling.

Der er meget mere, man kunne opholde sig ved. Jeg nævner lige Gaventas inddelinger af brevet. De er gennemgående fornuftige og traditionelle – men også indimellem forkerte. 1,18-3,20 skal nok inddeles således: 1,18-2,11 + 2,12-3,20 – ikke som hos Gaventa 1,18-32 + 2,1-3,20. 8,1-39 skal nok inddeles således: 8,1-13 + 8,14-30 + 8,31-39 – ikke som hos Gaventa 8,1-17 + 8,18-30 + 8,31-39. Og mere. Der er også en enkelt ærgerlig, men vigtig uopmærksomhed: Gaventa ser ikke vigtigheden for forståelsen af 14,1-15,6 af, at Paulus sonder mellem to parter, som er uenige om, hvad man kan spise, ved i 14,1-12 om den ene part at sige, at de “foragter” (DO 1992) eller “ser ned på” de andre, og om den anden, at de “dømmer” (DO 1992) de første.

Opsummering. Gaventas kommentar er på mange måder en fornøjelse at læse, men vil man have en Romerbrevskommentar på dansk, så har vi den jo heldigvis nu: Mogens Müller, *Kommentar til Romerbrevet* (DKNT 7, København: Eksistensen, 2023). Vil man have en kortere kommentar på engelsk à la Gaventas, kan man vælge mellem Joseph A. Fitzmyer (*The Anchor Bible*, 1993, 832 ss.) og Brendan Byrne, S.J. (*Sacra Pagina*, 1996, 503 ss.). Vil man endelig have en *rigtig* kommentar, hvor forskningshistorien også er med, står valget mellem den amerikanske Robert Jewett (*Hermeneia*, 2008, 1250 ss.) og (måske nok bedst) den tyske Michael Wolter (*EKK*, 2014 og 2019, i alt 1070 ss.).